
Π Α Λ Η Ε Σ Α Ν Α Μ Ν Η Σ Ε Ι Σ

Ραδιοφωνική έμπομπή διά τήν 15 ην
'Ιουλίου 1973, ήμέραν Κ Υ Ρ Ι Α -
Κ Η Ν καί ώραν : 20.05 - 20.35 .

Τήν έμπομπήν παρουσιάζουν ό ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ό ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδά ή ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αγαπητέ μου Γιάγκο, έχω μιá έμπνευσι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά τήν άκούσω.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βάζομε στήν άποφινή μας συζήτησι λίγη γλυκύτητα ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί νά βάλωμε ; Γλυκύτητα ; Πώς δηλαδή ; Νά τήν πασπαλίσωμε
μέ φιλή ζαχαρι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κάτι τέτοιο, μά όχι άκριβώς... Ποδά πρώτα, σέ χρόνια πολύ
παλαιότερα, έδώ καί πενήντα περίπου χρόνια, δέν ύπήρχε φι-
λή ζάχαρι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σώπαινε καημένε Δημήτρη πού δέν ύπήρχε ζάχαρι στήν 'Αθήνα

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν σου είπα ότι δέν ύπήρχε ζάχαρι, σου είπα ότι δέν ύπήρ-
χε φ ι λ ή ζάχαρι. Βεβαια, τά μεγάλα μπακάλια, τά μπα-
κάλια πολυτελείας, όπως του Παπαγιαννάκη στήν όδόν Αιόλου,
του παπου Θανόπουλου, επίσης στήν όδόν Αιόλου, του Σταμάτη
στήν όδόν Σταδίου, του 'Εξαρχόπουλου πάλι στήν Σταδίου
πουλούσανε φιλή ζάχαρι χύμα καθώς καί ζάχαρι άχνη για γλυ-
κίσματα, μά καί τά δύο αυτά είδη έθεωρουντο είδη πολυτελεί-
ας. Φυσικά ήτανε κάπως πιο άκριβή από τήν ζάχαρι σέ κύβους
σέ παραμέλλες όπως τήν άποκαλοθσαν γενικά.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα, αυτό τό θυμάμαι κι'έγώ. Κι'όταν ή νοικοκυρά, για
λόγους οίκονομίας, άγόραζε ζάχαρι παραμέλλα, τήν κοπάνιζε
σ'ένα γουδί μπρούντζινο... Ντούκου-ντούκου-ντούκου...

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ἄκουγε ἡ γειτόνισσα ἐκεῖνο τό ντούκου-ντούκου-ντούκου
καταλάβαινε τί γινότανε κι' ἔβγαινε στό παράθυρο... Καλέ
κυρία Κατίνα μου, γλυκό ἐτοιμάζεις ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί κυρία Πηνελόπη μου, ὁ ἄντρας μου πεθύμησε λίγους σβίγ-
γους καί θέλω νά τούς σοροπιᾶσω.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μέ τό καλό νά σοῦ πετύχουνε κυρία Κατίνα μου. Βάνε στή ζύ-
μη καί λιγουλάνι κονιάκ. Γίνονται πιό ἀφράτοι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό ξέρω κυρία Πηνελόπη μου. Μή δά γίνονται δίχως κονιάκ
οἱ σβίγγοι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλή ἐπιτυχία νά 'χῆς κυρία Κατίνα μου... καί καλοφάγωτοι
νά 'ναι οἱ σβίγγοι σου.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φυσιᾶ αὐτό ἐσήμαινε : Στείλε μου κι' ἐμένα ἕνα πιάτο νάν
τούς δοιμάσω.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ ἀτυχία τῆς νοικοκυρᾶς πού ἔφτιανε τό γλύκισμά της ἦτανε
ὅτι δέν εἶχε περάσει τήν ἡμέρα ἐκείνη ἀπό τόν δρόμο αὐτός
ὁ πλανόδιος πού πουλοῦσε φιλή ζάχαρι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μή μοῦ πῆς ὅτι ἡ φιλή ζάχαρι πουλιότανε στούς δρόμους.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στό λέω γιατί ἔτσι ἦτανε. Σέ μιά κωμῶδια τοῦ Λάσκαρα, τόν
Πνευματισμό, κάποιος πού προσπαθεῖ νά καλέση ἕνα πνεῦμα,
διακρίπτεται κάθε λίγο ἀπό ~~αὐ~~ μιά φωνή τοῦ δρόμου : Φιλή
ζάχαρι... φιλή ζάχαρι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἀγοράζανε οἱ νοικοκυρές ζάχαρι ἀπό τόν δρόμο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁχι πολλές νοικοκυρές γιατί ξέρανε ὅτι τήν νοθεύανε τήν
φιλή ζάχαρι
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ τί τήν νοθεύανε ; Θά 'πρεπε νά τήν νοθεύουν μέ κάτι πιό
βαρῶ ἀπό τήν ζάχαρι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀσφαλῶς. Τήν νοθεύανε λοιπόν μέ μαρμαρόσκονη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σῶπαινε βρέ ἀδελφέ... Ρίχνανε μαρμαρόσκονη στήν φιλή ζάχαρι
μά κάτι τέτοιο θά ἦτανε ἐπικίνδυνο γιά τὰ ἔντερα. Ἄκουσε
ἐκεῖ μαρμαρόσκονη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Είναι γεγονός. "Εβαζες στό τσάϊ σου δυό κουταλιές φιλή ζαχαρι καί έβλεπες ένα κατανάθι περίεργο πού δέν έλυωνε. Γι' αυτόν τόν λόγο, οί άθηναίοι δέν είχανε έμπιστοσύνη στην φιλή ζάχαρι καί προτιμούσανε τήν παραμέλλα πού έρχότανε από τό έξωτερικό καί είχε μιá έγγύηση άγνότητος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξεινήσαμε από τά γλυκά τής παληάς 'Αθήνας καί φτάσαμε στην φιλή ζάχαρι. Τί πάστες τρώγανε οί άθηναίοι στά παληά χρόνια ; Τί πουλούσανε τά ζαχαροπλαστεία ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρώτα πρώτα στά πολύ παλαιά άθηναϊνά χρόνια, δέν υπήρχαν συστηματικά ζαχαροπλαστεία, μέ τήν σημερινή έννοια του ζαχαροπλαστείου. Λουκουματζίδικα υπήρχαν άρκετά πού διαθέτανε για τούς πελάτες καί κανένα μπαλαβã ή κανταϊφι. Τό γαλατομπούρεο τό αποφεύγανε γιατί είχε κρέμα πού πιθανόν νά ξύνιζε τήν επομένη μέρα, έλλείπει φυγείου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ φυσικό. "Ομως μου έχεις μιλήσει άλλοτε για κάποιο πού λεγότανε Δέριος, αν θυμάμαι καλά καί θεωρείται ο πρώτος πού άνοιξε ζαχαροπλαστείο μέ τήν σημερινή έννοια. Πού είχε τό κατάστημά του αυτός ο Δέριος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στην όδόν Πειραιώς, ακριβώς απέναντι από τό "Ωδεϊον 'Αθηνών, αυτό τό πανάρχαιο κτίριο πού τό ξέρομε όλοι καί έχει κτισθεϊ έδω καί ένατόν σαράντα χρόνια καί ίσως περισσότερο πριν φθάση ο "Οθων στην 'Αθήνα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τήν ξέρω τήν ιστορία αυτού του ζαχαροπλάστη καί τήν τραγική του άτυχία. Σε μιá δεξίωσι πού έδινε ή βαυαρική ~~επιτροπή~~ αντιβασιλεία, έφτιαξε ένα παγωτό καί έκανε όλους τούς έπισήμους ήαλεσμένους νά πάθουν μιá όξεϊα δηλητηρίασι. Καταλαβαίνεις τήν συνέχεια. "Ο Δέριος αντιμετώπισε τήν περιφρόνησι τής άθηναϊκής κοινωνίας καί αναγκάσθηκε νά κλείση τό ζαχαροπλαστείο του.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ή 'Αθήνα του 1840 εμεινε πάλι μέ τά λουκουματζίδικα καί τά χαλβατζίδικα τής.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πρέπει όμως να αναγνωρίσωμε και κάτι για αυτόν τον Λέριο.
 "Ήτανε πραγματικά πρωτοπόρος στην ζαχαροπλαστική στην Αθήνα του 1830, αφού πρώτος αυτός παρουσίασε φρουϊ γιλασέ στην νεοσύστατη ελληνική πρωτεύουσα και μάλιστα τά έτύλιγε σε άσημόχαρτα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γεγονός πού έκανε καταπληκτική έντύπωση στους άθηναίους αφού οι περισσότεροι άθηναίοι, έφρόντιζαν να φυλάινε αυτά τά χρωματιστά άσημόχαρτα γιατί έπίστευαν πως είναι κάτι τό πολυτελές... Μά στό άναμεταξύ, όταν έκλεισε ο Λέριος τό ζαχαροπλαστείο του, άνοίξαν δυό καινούργια ζαχαροπλαστεία, γύρω στά 1840, τό ένα μιας γαλλίδας της μαντάμ Ρομπέν στην όδόν Αιόλου, πού έμεινε για πολλά χρόνια τό ζαχαροπλαστείο του καλουσ κόσμου, της άνωτέρας τάξεως στην Αθήνα και ένα δεύτερο στην όδόν Σολωνος, τό περίφημο **Σ ο λ ω ν ε ι ο ν** πού όπως λέγανε οι παλαιοί άθηναίοι, έχει στό ένεργητικό του ένα γλύκισμα, μία πάστα στρογγυλή με κρέμα και σοκολάτα από πάνω τό πατροπαράδοτο **κ ο κ**...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ωστε τό ζαχαροπλαστείον Σολώνειον λανσάρισε αυτά τά πασίγνωστα και στην έποχή μας κόνι. Ένώ έχω άκούσει ότι ή μαντάμ Ρομπέν, είχε λανσάρει τίς πάστες φιστίκι πού έκαναν έπίσης μεγάλη έντύπωση και τά γαλλικά **έ κ λ α ί ρ**. Φαντάζομαι ότι ο συναγωνισμός μεταξύ μαντάμ Ρομπέν με την πάστα φιστίκι και τά **έ κ λ α ί ρ** και **δ ε Σολωνείου** με τά κόνι, θα ήτανε όξύτετος.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πραγματικά. Οι Έλληνες γενικά και οι άθηναίοι ειδικώτερα πού είναι έτοιμοι να διαιρεθούν σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα για πολιτικούς ή καλλιτεχνικούς λόγους, αυτήν την έποχή είχανε διαιρεθεί σε όπαδούς του κόνι και σε όπαδούς του **έ κ λ α ί ρ**.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό περίεργο είναι ότι αυτές οι δύο πάστες, τά **έ κ λ α ί ρ** και τά κόνι, υπάρχουν ακόμα και σήμερα, ενώ μία άλλη πάστα της έποχής εκείνης, να περίφημο **κ ο υ ρ η έ τ α** χάθηκαν έντελώς.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι, έχεις δίκαιο. Αλλά τά κουριέττα, πού τ'αναφέρουν πολύ συχνά παλαιοί λογοτεχνες και μάλιστα εύθυμογράφοι σέ διηγήματά τους, ήτανε ένα φραντσέζικο γλύκισμα, μιά πάστα δηλαδή πού τήν παρουσίασε πρώτος ένας γάλλος ζαχαροπλάστης ο Λουμπιέ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Λουμπιέ ; Αυτό τό όνομα υπάρχει ακόμη και σή,ερα στον κόσμο της ζαχαροπλαστικής. Είναι τόσο παλιό ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Είναι οι απόγονοι του πρώτου Λουμπιέ, πού ήρθε στην 'Αθήνα έδω κι'ένατό χρόνια περίπου, σαν ζαχαροπλάστης του ξενοδοχείου της Μεγάλης Βρετανίας. Αύτός λοιπόν ο Λουμπιέ, όταν εργάσθηκε μερικά χρόνια στό ξενοδοχείο αυτό, άνοιξε δικό του ζαχαροπλαστείο στην οδό Σταδίου. Είχε αποκτήσει πολύ μεγάλη φήμη, άφού οι άθηναίοι τραγουδούσαν κι'ένα χαρακτηριστικό δίστιχο : Πάμε - πάμε στου Λουμπιέ - γιά νά φάμε κουραμπιέ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαίνεται ότι οι παλαιοί άθηναίοι, είχανε σύστημα νά μεταβάλουν σέ στίχους και τραγούδια, κάθε τί καινούργιο και παραξενο πού συνέβαινε στην πόλι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό είναι γνωστό και ήτανε συνηθέστατο, όπως μιά φορά σέ πολύ παλαιά χρόνια, βγήκε ένα τραγούδι στους δρόμους, από ένα άθηναϊκό αίσθηματικό σιάνδαλο. Θα τό ξέρεις άσφαλώς αυτό τό τραγούδι. Αρχίζει μέ τους στίχους : Είς τήν 'Αθήνα λέει, μιά φορά, λέει...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό είναι ; Μά βέβαια τό ξέρω... "Ωστε βγήκε από πραγματική ιστορία αυτό τό τραγουδάκι ; Μά τότε αξίζει νά μās τό θυμίση ή κλειώ.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Είς τήν 'Αθήνα λέει, μιά φορά λέει μέσ'τήν κουζίνα λέει, μιά κυρά λέει πιάνει τήν δοθλα λέει, άγναλιά λέει μέ πυροσβέστη επάνω στά φιλιά.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέν ξέρω είλιπρινώς, εάν σέ άλλα μέρη του κόσμου, έχουν οί άνθρωποι τόσο σιωπτική διάθεσι, ὅση ἔχουν οί άθηναῖοι. Ἄκόμη καί δραματικά γεγονότα, οί άθηναῖοι ίδίως τῆς παληᾶς ἐποχῆς, τά κάνουνε τραγούδια πού διαδίδονται άμέσως. Θυμήσου τήν ιστορία τῆς Μαίρης καί τοῦ Μιμήνου πού συνέβη στά 1893 ἐδῶ καί ὀγδόντα χρόνια. Δύο νέοι αὐτοικτονήσανε γιά λόγους αίσθηματικούς καί από τήν ἐπομένη τοῦ διπλοῦ θανάτου ὁ κοσμάκης τραγουδοῦσε : Στῆς Ἄκρόπολης τά μέρη - Ἐσμοτώθηκε ἡ Μαίρη...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό εἶναι γεγονός. Δέν μπορῶ ν'άρνηθῶ τήν σιωπτική διάθεσι τῶν άθηναίων. Ὅμως ἔς ξαναγυρίσωμε στά γλυκά μας. Δέγαμε λοιπόν ὅτι ὁ φραντσέζος Λουμπιέ, ἔφυγε από τό ξενοδοχεῖο τῆς Μεγάλης Βρετανίας καί ανοίξε ζαχαροπλαστεῖο διπλό του. Ἐχωνά προσθέσω τό ἐξῆς σ'αὐτήν τήν ιστορία. Ὁ Λουμπιέ προσέλαβε βοηθοῦς στό ζαχαροπλαστεῖο του καί ἕνας ἕνας, ὅλοι του οί βοηθοί, μαθαίνανε τήν τέχνη τοῦ φραντσέζου ζαχαροπλάστη καί τοῦ φεύγανε κι'αὐτοί άνοίγοντας διπλά τους ζαχαροπλαστεῖα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κι'ἔτσι ἡ Ἄθήνα γεμιζε σιγά σιγά ζαχαροπλαστεῖα ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄκριβῶς. Μαθητής τοῦ Λουμπιέ ἦτανε κάποιος Πετρίτσης πού άνοιξε ζαχαροπλαστεῖο στήν λεωφόρο Πανεπιστημίου, άπέναντι στήν Ἄκαδημία... Βοηθός τοῦ Λουμπιέ ἦτανε καί κάποιος Μπαλανάκης πού εἶχε άνοίξει ζαχαροπλαστεῖο στήν πλατεῖα Ὁμονοίας.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νομίζω πῶς ὑπάρχει ἄκόμη καί σήμερα αὐτό τό ζαχαροπλαστεῖο πού λέγεται " Βρετανία " ἡ ὄχι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο, αὐτό εἶναι. Τό παλιό ζαχαροπλαστεῖο Μπαλανάκη. Στό άναμεταξύ ὅμως, τό παλιό εμεῖνο ζαχαροπλαστεῖο τῆς ὁδοῦ Σόλωνος, τό Σολωνεῖον ἢ Σολώνειον, ὅπως τό προτιμούσανε οί παλαιοί άθηναῖοι, εἶχε μεταφερθεῖ από τήν άρχική του θέσι στήν ὁδόν Πατησίων καί Χαλιοκονδύλη, γωνία, ὅπου ὑπῆρχε ἄκόμη πρίν εἴκοσι χρόνια.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μιά ἐρώτησις μέ γαργαλάει τόσην ὥρα καί ξεχνάω νά στήν κάνω
Μιά καί μιλάμε γιά ζαχαροπλαστική, οἱ τουρτες πότε πρωτοφά-
νησαν στήν Ἀθήνα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μᾶλλον ὁ Λουμπιέ τίς εἶχε λανσάρει, ἔν βγάλωμε αὐτό τό συμπέ-
ρασμα ἀπό ἓνα λαϊκό τετράστιχο πού τό λέγανε στά παλιὰ χρό-
νια οἱ ἀθηναῖοι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πάλι τετράστιχο ; Μήπως ὁ Σουρῆς ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἀποκλείεται. Πάντως τό τετράστιχο τό θυμάμαι ἀκόμη.
Πᾶνε κι' ἔρχονται ἀβέρτα - τά γλυκιά μέ σοῦρτα φέρτα - καί
σ' αὐτά τά φέρτα - σοῦρτα - ὁ Λουμπιές μέ μία τουρτα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ νόστιμο. Ἴσως νά τό ἔχει γράφει ὁ Σουρῆς. Πάντως εἶναι
ἐνδεικτικό ὅτι γιά πρώτη φορά ἀναφέρεται ἡ λέξις τουρτα ἐν
συνδυασμῷ μέ τό ὄνομα τοῦ Λουμπιέ. Καί σ' αὐτά τά φέρτα -
σοῦρτα - κι' ὁ Λουμπιές μέ μία τουρτα... ~~παλιὰ~~
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω ὅτι μπορούμε νά φύγωμε λίγο ἀπό τήν πεζότητα τῶν γλυ-
κισμάτων καί νά θυμηθοῦμε κάτι πιό ρομαντικό. Ἄς δώσωμε τόν
λόγο στήν Κλειώ.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Γιατί φεγγάρι μου θολό...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅπως δήποτε, γιά νά ξαναγυρίσωμε στήν ζαχαροπλαστική, ἔχω
νά σοῦ πῶ ἀγαπητέ μου Γιάγκο, ὅτι ἐδῶ κι' ἐξήντα πέντε χρόνια
γύρω στά 1908, ἔγινε μιᾶ ζαχαροπλαστική ἐπανάστασις στήν
Ἀθήνα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ζαχαροπλαστική ἐπανάστασις ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄκριβως. Τρεῖς ἀθηναῖοι ἀρτοποιοί, φωμάδες δηλαδή, ὁ πολὺς
καί γνωστότατος στήν Ἀθήνα Καρούσος ἀφ' ἑνός καί ἀφ' ἑτέρου
δυό συνεταῖροι, ὁ Τσίπας καί ὁ Φόρτης, εἶχανε πάει στήν
Βιέννη γιά νά σπουδάσουν τό βιεννέζικο φωμί καί γύρισαν
πίσω μέ μιᾶ ζαχαροπλαστική καινοτομία.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στάσου καί τά ξέρω τά παρανάτω. Ἔφεραν τά κ ρ ἄ π φ ε ν.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, ἔφεραν στήν Ἀθήνα ἐκεῖνο τό τουρλωτό καί ἀφρά-
το φωμί, πού ἔχει μέσα λίγη μαρμελάδα, εἶναι πασπαλισμένο
ἀπ' ἔξω μιά ζάχαρι ἄχνη καί λέγεται κράπφεν.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ἔγιξε ἐπανάστασις στήν Ἀθήνα μέ τὰ κράπφεν ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σχεδόν ἐπανάστασις. Καί οἱ δύο αὐτοί ἄνοιξαν μικρά μαγαζά-
κια στήν ὁδόν Σταδίου, ὁ μὲν Καροῦσος κοντά στήν ὁδόν Κοραῆ
δπου εἶναι τό βιβλιοπωλετο τοῦ Κάουφμαν καί οἱ ἄλλοι δύο,
Τσίτας καί Φόρτης, προς τήν πλατεῖα Ὁμονοίας καί πουλοῦ-
σαν κράπφεν, στό πόδι, ὄρθια, χωρίς τραπεζάνια καί καθίσματα

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' εἶχανε ἐπιτυχία ἐμπορικῆ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τί ἔγινε δέν περιγράφεται. Τά μαγαζάνια ἦτανε μικρά καί στε-
νόχωρα. Δέν χωροῦσε κόσμος μέσα σ' αὐτά. Τό πολύ τέσσερις πέν-
τε πελάτες. Σχηματιζότανε λοιπόν οὐρά ἔξω, στά πεζοδρόμια
οὐρά πραγματικῆ, συμπολιτῶν γιά νά πάρουνε κράπφεν.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἀφορμή ἦτανε τό καινούργιο εἶδος τοῦ γλυκίσματος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀφ' ἑνός καί ἀφ' ἑτέρου ἡ μικρή του τιμῆ. Διότι ἐνῶ οἱ πιά-
στες εἶχανε τότε τριάντα λεπτά ἢ μία, τὰ κράπφεν τὰ πουλοῦ-
σαν μέ δεκαπέντε λεπτά, μέ τήν μισή τιμή

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα τό καταλαβαίνω. Ἔβλεπε ὁ ἀθηναῖος ἕνα κοτζάμ πρᾶγμα,
ὀγκῶδες καί ροδοκόκκινο, μέ φιλή ζάχαρι ἀπό πάνω καί μέσα
μέ μαρμελάδα καί τόσο φτηνό καί ἔπεφτε μέ τὰ μούτρα στά
κράπφεν.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό κωμικό εἶναι ὅτι περνοῦσαν ἀπό τήν ὁδόν Σταδίου, διάφο-
ροι ἐπαρχιώτες καί βλέποντας τήν οὐρά νά περιμένῃ, ρωτοῦσαν :
Τί πουλᾶνε ἐδῶ ; Κράπφεν... Τί ; Κράπφεν... Τί εἶναι εὐτοῦ-
νο ; Ὁρατο πρᾶγμα... Μιά μιση δεκάρα τό ἕνα...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μιά μιση δεκάρα : Τζάμπα πρᾶγμα. Κολλοῦσε κι' ὁ ἀνίδεος ἐπαρ-
χιώτης στήν σειρᾶ καί ἡ οὐρά μεγάλωνε...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτά τὰ μαγαζιά πού πουλοῦσαν κράπφεν, ἦτανε τὰ πρῶτα ζα-
χαροπλαστεῖα τοῦ ποδαριοῦ πού ἐγνώρισε ἡ Ἀθήνα.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί φυσικά θά θησαυρίσανε τά δύο αυτά κραφφενάδινα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλά τά είπες : κραφφενάδινα, όπως τά είχε αποκαλέσει καί ένας δημοσιογράφος τής εποχής, ό 'Ιωάννης Κονδυλάκης πού αποκαλοῦσε καί τούς άθηναίους : Κραφφenoπλήητους. Σκέφου ότι άνεβαίνανε από τόν Πειραιᾶ γιά ν' αγοράσουν κράφφεν. Αυτό ήτανε ένα βήμα προόδου, ζαχαροπλαστικής προόδου γιά τήν 'Αθήνα, καθώς καί άλλο ένα πού έγινε τήν ἴδια περίπου εποχή, γύρω στά 1908 μέ τήν μπουγάτσα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μέ τήν μπουγάτσα ; Ήτανε βήμα ζαχαροπλαστικής προόδου ή τούρκικη μπουγάτσα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι βέβαια ή κοινή μπουγάτσα πού πουλοῦσαν δυό τρία μαγαζιά στήν αγορά, λουκουματζίδινα μάλιστα, μά μία ἄλλη μπουγάτσα πού έγινε θρῦλος γιά τήν 'Αθήνα τοῦ 1908.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Στάσου, στάσου καί τώρα κάτι θυμᾶμαι... Νομίζω ότι ἐκείνη τήν εποχή, ἄνοιξε ένα μεγάλο ζαχαροπλαστείο στήν 'Αθήνα, στήν ἀρχή τής λεωφόρου Πανεπιστημίου μέ μία τεράστια πινακίδα : 'Ηνωμένα Βουστάσια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Τά 'Ηνωμένα Βουστάσια.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό είχανε ιδρύσει δυό παλαιοί άθηναῖοι, βουστασιάρχες πού ξεχνῶ αὐτήν τήν στιγμή τά ὀνόματά τους.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά στά θυμίσω ἐγώ . Δεμπέσης καί Γεωργαντῆς.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μάλιστα. Δεμπέσης καί Γεωργαντῆς. Καί τό ζαχαροπλαστείο τους πήρε άμέσως μεγάλη φήμη από τήν εἰδική μπουγάτσα πού παρεσιεύαζε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακόμα καί πρεσβεῖες στέλνανε νά πάρουνε μπουγάτσα από τά 'Ηνωμένα Βουστάσια. 'Ο γυιός τοῦ Γεωργαντῆ, ό 'Οδυσσεύς Γεωργαντῆς, ήτανε συμμαθητῆς μας στό σχολεῖο καί πάντα ἐρχότανι φορτωμένος μέ πέντε ἔξη κομμάτια μπουγάτσας γιά τούς στενοῦς φίλους
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Αμ' πές μου τα ἔτσι. Γι' αὐτό σοῦ 'χει μείνει ἀλησμόνητη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Παιδική έντύπωση. Γιάγιο μου πού μένει άνεξίτηλη. Μά τήν
μπουγάτσα αύτήν τήν θυμάμαι καί άπό ένα σατυρικό τετρα-
στιχο του Τίμου Μωραϊτίνη πού έγραφε μιά μιά κοπέλλα :

"Όταν τριγυρίζεις μέσ' τήν πιάτσα
πάντα σέ κοιτάζω άπό πλησίον
κι' εΐσαι τρυφερή σαν τήν μπουγάτσα
των 'Ηνωμένων Βουστασίων.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ ώραϊο. Μόνο πού κοντεύομε νά λιγωθοϋμε άπό τήν γλύνια
άπόφε. Δέν λέμε καί κανένα τραγούδι ; Καί ξέρεις τί ; Κάτι
έπίκαιρο. Περνάμε τήν Ναυτική 'Εβδομάδα... Δέν θά ήτανε άσιο-
πο νά μās θυμιζε ή Κλειώ κανένα θαλασσινό παλαιό τραγούδι.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Συμφωνώ γιά τό θαλασσινό.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Μέ τήν βάρια μου φθάνω σ' έσένα
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξέρεις τί συλλογίζομαι ; "Ότι μέσα στά τόσα γλυκίσματα πού
άραδιάσαμε άπόφε, δέν αναφέραμε οϋτε ένα πραγματικά άθηναϊκό
γλυκισμα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά νομίζω ότι γνησίως άθηναϊκά γλυνά δέν υπάρχουν, έπιτός άπό
δύο...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δύο άθηναϊκά γλυνά ; Ποιά εΐναι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ένα εΐναι γνήσιο παρασκευάσμα άθηναϊού ζαχαροπλάστη μ'δ-
λο πού έχει ξενικό όνομα. 'Η Πάστα Κοπεγχάγη. Θά νόμιζε κα-
νείς πώς εΐναι ~~αθηναϊκό~~ δανέζικο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ασφαλώς όχι. Εΐναι γνωστόν ότι οι βόρειοι λαοί δέν έχουν τέ-
τοιου είδους γλυνά. Τούρμιο πρέπει νά εΐναι ή έλληνικό, μά
γιατί ν' άποκαληται μέ τό όνομα τής δανικής πρωτεύουσας ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μήν ξεχνάς Γιάγιο ότι ή άυστραλέζα ύψίφωνος Νέλλη Μελμπά
πήγε κ άποτε καί τραγούδησε στην "Οπερα στό Παρίσι. Οί γάλλοι
τόσο ένθουσιάζτηκαν ώστε κάποιος παριζιάνος ζαχαροπλάστης
παρουσίασε ένα παγωτό μέ ροδάκινα πού τό άπεινάλεσε προς τιμήν
της " Πέσ Μελμπά...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μάλιστα. Καί όταν λίγα χρόνια πρίν, έμείνη ή χιλιανή τραγου-
δίστρα ή Ζεράνο, ήρθε στην 'Αθήνα, ένας άθηναίος ζαχαροπλάστης
παρουσίασε μιά νέα πάστα μέ τό όνομα Ζεράνο, πού υπάρχει ακόμη
καί σήμερα. Μά τί σχέσι έχουν αυτά μέ τήν Κοπεγχάγη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έχουν κάποια σχέσι. Όταν στά 1863 έφθασε στην 'Αθήνα ο
δανός πρίγκιψ Γεώργιος ο Α' καί έγινε βασιλεύς της 'Ελλάδος,
κάποιος ζαχαροπλάστης, νομίζω ο Γρήγουρας, παρεσιεύασε μιά
πάστα σαν τό ρεβανί, μέ φύλλο από πάνω καί κάτω, πού τήν απέκ-
λεσε Κοπεγχάγη. Καί τό όνομα... παρέμεινε για πάντα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ωστε αυτό είναι τό ένα άθηναϊκό γλύκισμα. Είπες όμως για δύο.
Τό άλλο, ποιό είναι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έχω τήν υποψία πως είναι ή μουσταλευριά. Τόν καιρό πού δέν
υπήρχαν ζαχαροπλαστεία στην 'Αθήνα, επί Τουρκοκρατίας ακόμη,
πάντα στην ποχή του μούστου, κατά τόν Σεπτέμβριο, οι άθηναίους
νοικοκυρές ζητούσανε λίγο μούστο από τούς ταβερνιάρηδες, για
νά φτιάξουν αυτό τό πατροπαράδοτο γλύκισμα, τήν μουσταλευριά.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν αποκλείεται να είναι άθηναϊκή επινόησης αυτό τό γλυκό.
"Αλλως τε στην 'Αττική υπάρχουν υπερβολικά πολλά άμπέλια καί
ο μούστος άφθονε... Καθόλου λοιπόν παράξενο, να έφτιαναν στα
παλιά χρόνια μουσταλευριά, όπως καί οι αρχαίοι άθηναίοι παρα-
σιευάζανε πλακοθντας μετά γλεύκους. Γλεύκος είναι ο μούστος
καί πλακοθς, είναι ένα είδος πήττας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πατροπαράδοτη λοιπόν ή γλυκυτάτη μουσταλευριά καί χαλάλι
της. Καί κάτι άλλο, οι βυζαντινοί τήν έγνώριζαν τήν μουσταλευ-
ριά καί τήν έλεγαν μάλιστα : Μουσταλευρέαν...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γι' αυτό λοιπόν, προς τιμήν της μουσταλευρέας, ας θυμηθούμε
κανένα εύθυμο τραγουδι για να τελειώσωμε.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Που ν'τά χρόνια τά παλιά
πού ο έρωτας φωλιά
σε καρδιά ζητούσε πονεμένη...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.